

talà però que no restà inconeugut als nostres parlars mossàrabs, valencians i fins ribagorçans-pallaresos. Així en JRoig: «Mula folgada, / mohina, *parda*, / treta d'albarda; / mula de moro, / brava com toro, / falsa, traydora / ---»; i la muller festejant i viciosa, noctàmbula: «acompanyada / de fabres *pardos*, / ab balls, alardos, / cants e cançons, / ab molts brandons, / ella tornava»: un alardo o desfílada a la llum de grans torxes, amb homes que anaven ballant pel carrer, disfressats de ferrers (*fabres*) negrencs, plens de mascàra, a manera de diables. Van del tot esmaperduts en el que diuen d'aquest passatge Chabàs, Almela i AlcM (*Spill*, 4383, 2703).

Adj. també bastant representat en la toponímia, tot al llarg del P. Val., des de la Marina fins al Maestrat; per citar només dos casos molt destacats: la *Rodana Parda*, turó damunt Vilamarxant; els *Morrals Pardos*, grans serrats damunt Benafígols (1961-2); *Vall Parda*, maestr. Igual ho podríem exemplificar pel Matarranya i Ribagorça, ja no en el Pallars, però aquí se'n troba encara algun eco local que repercuteix com so que va esvanint-se, p. ex. en el nom d'una casta de bolets: *buléts párdos*, a Tor de Vall Ferrera (1932).²

DERIV.: *Pardala*, *Pardalada*, *Pardalam*, *-alamada*, *Pardalango*, *Pardalar*, *Pardalejar*, *Pardaler*; *pardalera* ross. 'gàbia gran d'ocells o niu de pardals': «¿qui piula d'aqueixa manera? --- que sem dins d'una *pardalera*?», Saisset (*Perpiny.*, 77); *pardaleria*, *Pardalet* [StVicentF, supra]. *Pardalista*, *Pardalot*. De *pardo*, quasi tots castellanismes condemnables (a alguns s'aplica la reserva que ja hem fet); *pardejar*, *pardenc*, *pardillo*, *Pardós*.

¹ «*Pardal*: passer domesticus Brisson., *pardal de muntanya*: passer montanus id., *pardal de bardissa*: accentor modularis Cuv., Setradell, *Sota Terra*, Cl. Muntanyenc Tssa., I, 128, 129. — ² En relació amb els usos morals i condemnatoris que en castellà se centren entorn de *gramática parda* etc., ha d'estar l'ús singular que fa l'enigmàtica «Declaració de la *Profecia de l'Àse*», a. 1418 (que hom atribueix, potser no a tort, al mallorquí Turmeda, i en tot cas s'hi relaciona, p. p. Rubió, *EUC* VII, 14): «Ladoncs la gent lombarda, / ab companya pillarda, / darà [la] s[u]a lança *parda* / al gran vicari» (VIII, v. 35, p. 19); amb la «declaració»: «la part de Claramunt, los quals foren Lombarts, ab companya pillarda, ço és ab lo poble, daran la *salsa parda*, ço és mal viatge, al gran vicari, ço és al Visrey qui lavors serà». Es tracta, doncs, pròpiament, d'una *salsa parda*, menjar fort i de mal pair, però com que parla de companya, o sigui 'tropes', s'ha de tractar d'armes, jugant amb *salsa parda*, posa *llança parda*; cf. *pendrà lança* 'es revoltarà', en el v. 26; el text francès, variant la mateixa idea de 'llança', posa *sonnera bombarde*.

Pardejar, *pardillo* etc., V. *pardal* *Pardina*, +*pardinyal*, V. *paret* *Pardinal*, V. *parat* i *paret* *Pardo*, V. *pardal* *Pàrdola*, per la ~, mall., vulgarisme extret de *perdulari* (pron. aquest *pardu*-sona igual que si fos

pard-); tot plegat relacionat amb *pèrdua*: per a la -cf. el mall. *perpetolera* per *perpetuina*

PARE, del ll. PATER, -TRIS, id. □ 1.ª doc.: orígens. «Zo són clams --- que fan --- d'En B. dez Vilar e de son *pare*, que an la casa de Sen Pere afolada», doc. de l'Alt Cardener, S. XII. «Lo dit infant En Jacme --- no havia molt de temps que'l bon rei son *pare* morí, e ell fo coronat rei d'Aragon e comte de Bna. — e hac un fill --- Anfós qui --- morí abans que'l rei son *pare* ---», Muntaner (a. 1213, § 6, Casac. I, 24.24). El problema més destacat que aquest mot i els semblants presentava al lingüista és el fonètic del tractament de -TER, i de l'oposició entre el resultat *pare* i el resultat *paðr*-, que observem en els seus derivats, com *padri*, *padró*, *pad(r)astre* etc.; aquest fou resolt, *LleuresC*, pp. 184-9, i allà podem remetre sense rependre'l.

Com s'explica allà, n. 7, en el § 29 de p. 306, i en *VidesR* I, § 8b, el tractament *ir* del grup -TR- és essencialment occità, si bé sobreix algun poc per la zona fronterera, especialment pel Capcir, i pel cat. occid. pirinenc (en particular cap a Ribagorça): en el Capcir, a Formiguera, uns diuen *mun païra*, altres *al pára* i en canvi *la máira* (1960); i això reprèn a l'extrem O., si bé allà amb la ulterior reducció a *pái*, de tipus gascò: així a Benasc (1965); i segueix el *pái* i la *mái* a la Vall de Gistau (1965); cosa que havia estat també aranesa, si bé avui a la Vall d'Aran s'hi ha superposat el catalanisme *páre* (Cor., *Voc. Ar.*, 91, *pái* i *pái-séye*); i no cal dir que això era general i ja medieval, fins al Bearn, on es deia *paigran* 'l'avi' (així el vescomte de Bearn, a. 1482, *Cartulari* d'Ossau, p. 372), amb *gran* reemplaçant *sénher* < SENIOR 'més vell', de l'aranès.

En el problema, que han cregut veure alguns romanistes alemanys, sobre la forma hispànica d'anomenar, amb *els pares*, conjuntament el pare i la mare (comú amb el cast. *los padres*, port. *os pais*, oc. ant. i mod. *lous paires*, ja en el roergàs Daudè de Pradas, S. XIV, parlant d'ocells, PSW VI, 14), hi ha molt de factici, sense que se n'adonin prou els qui en tractaren (Spitzer, *BDC* IX, 83-84; M-Lübke, *BDC* XI, 123-7, i *Rom. Gramm.* III, § 30; H. Kuen, *ZRPh* LXVI, 121), que no veieren gaire com no hi ha res de necessari en l'ús d'un terme a part, com fan algunes llengües (al. *eltern*, fr. *parents* > angl. *parents*): el cas és poc o gens diferent del de *els sogres* (=sogre i sogra), *els padrins* 'padri i padrina', *els oncles* (oncle i tia), *els cunyats* (marit i muller de germanat sobrevinguda), i fins *els fills* i *els germans* 'germà i germana'. Grec que amb raó els retreu Ebeling (*Litbl.* XXIII, 130) que no hi ha en allò res d'extraordinari, i que usos paral·lels per anomenar parelles, com l'it. *i bàlii* 'la dida i el seu marit' (*il bàlio*), es troben en totes les llengües. En tot cas no hi ha gaire motiu per parlar, en això, d'un 'nombre dual', i encara menys pensar gaire en l'àrab 'abawáni 'pare i mare' (dual de *abū* 'pare'), en cap grau més alt que veure-hi un més d'aqueixos paral·lismes; de cap manera suggerir, com fa Kuen, que hi hagi hagut un calc de l'àrab, o un semitisme de «forma interna de llen-guatge».